

Ürdög Éva:

A mitikus szint poétikai funkciója
Odojevezkij: „Szilfida” című elbeszélésében

Oroszország 1812. után, A filozofikus költészet

A napóleoni háborúkat követően az orosz szellemi élet fejlődése erőteljes lendületet vett. Ennek egyik okaként a Nyugat-Európával való szorosabb kapcsolatteremtést tekinthetjük. Az 1812-es győzelem egyrészt növelte az orosz nép önértéket, másrészt felvetette a nyugati politikai eredmények esetleges átvételének kérdését is. Kiindulópontja volt azon társadalmi mozgalmaknak, amelyek végül a dekabrista felkelésbe torkolltak. Ezzel egyidőben kapott új erőre a sajátos orosz út koncepciója is, már nem a régi értékrendhez való visszavonulás, hanem az "orosz szellem" feltárásának nevében.

A filozofikus költészet a múlt század első felében döntő szerepet kapott az orosz irodalomban. Feladatának a filozófia és a költészet összekapcsolását tartotta. Viszonylag gyors elterjedését a német idealista filozófia és a német romantikus irodalom egyre fokozódó hatása is előmozdította. A húszas évektől alakulnak Oroszországban a filozófiai körök, amelyek igen jelentősek a filozofikus kultúra fejlődésében. Közülük a legtöbb figyelmet az 1823-ban alakult "Obszecsztvo

Ijubomudrov" érdemi, mely mindössze két éve működése alatt a haladó ifjúság pezegő szellemi központja lett. Tagjai között Venevityinov, Odojevezkij, Kirejevezkij, Koseljov nevét olvashatjuk. A filozófus költőkre különösen a schellingi filozófia hatott, amely kezdeti szakaszában világosan panteisztikus jelleget öltött.

Az "Obecseasztvo Ijubomudrov" vezéregyénisége kétségtelenül D.V. Venevityinov volt /1805-1827/. Szenvedélyesen foglalkozott filozófiával. Művészi hagyatékából kevés maradt ugyan ránk, e így gondolkodásának egészéről nehéz lenne ítélni, mégis néhány momentumot említünk meg. A filozófia útjait a transzcendentális szellemében fogta fel, feladatát pedig az "ismeretek átadásában" látta. Ezzel együtt hirdette az önálló orosz filozófia szűkeességét. Az esztétika mint alkotói diszciplína Venevityinov gondolkodásában a művészet és a filozófia közti összekötő láncként szerepelt. Magának a világnak a felépítésében is esztétikai elvet látott.

Az esztétikum elfogadása, mely filozófiai alapjait az ifjú Schellingtől kapta, különösen jellemző volt a fiatal orosz filozófus költőkre. Amennyiben erre Venevityinovnál csupán utalásokat találunk, annyiban ezt jóval erőteljesebben lelehetjük fel V.F. Odojevezkij /1803-1869/ gondolati felfogásában és irodalmi munkásságában.

Miután 1823-ban barátjával, Venevityinovval, megalapította az előzőekben már említett filozófiai kört, kezd intenzíven bekapcsolódni kora irodalmi életébe. Írói tevékenysége a harmincas évekre bontakozik ki. Három jelentős novella-ciklusát ismerjük: "Pjosztrije szkazki", "Zapiszki grobovecika", "Rueszkije noci". Legismertebb munkája a "Rueszkije noci", amely a német romantika hatása mellett helyenként nyilvánvaló puszkini motiváltságról tanúskodik. Filozofikus tartalmú elbeszélésekből áll, amelyek kora valóságából kiindulva az emberélet metafizikus kérdéseit vetik fel.

Elő elbeszéléskötetében találjuk az ún. "titokzatos elbeszéléseket". E műveiben Odojevszkij sajátos kifejezési módot talál: a fantasztikumnak a misztikával mindig szorosan összekapcsolódó metafizikus értelmezésére. A misztikus nála világosan motivált, a földi és a transzcendentális kontrasztjára épülő rendszer. E problematikával foglalkozik "Szilfida" című novellájában.

Az író a hőse leveleit tárja az olvasó elé, így rajzolja meg egy emberi élet tragikus kiúttalanságát. Hőse, Mihail Platonovics, a nagyvilági élet ürességébe, telmi csillogásába, romlott és felszínes erkölcsébe beleunva érkezik falura, elhunyt bácsikája birtokára. "A doktorok nagyon okosan tették, hogy ide küldtek engem. Levetségem ezinte elmúlt. Hiába gondolják, hogy a ezórekozás az én koromban meggyógyítja a beteget. Ez nem igaz: dühít a nagyvilági élet, dühítenek a

könyvek is. Gondold csak el, milyen boldogság, itt ezinte senkit sem látok, és nincs velem egyetlen könyv sem. Ezt a boldogságot nem lehet leírni, ezt érezni kell. Amikor ott hever a könyv az asztalodon, önkéntelenül is kinyújtod érte a kezéd, felütd és olvasod. A kezdet magával csal, arany hegyeket ígér. Továbbhaladez, és csak szappanbuborékokat látasz. Szörnyűséges érzés kerít hatalmába, amit minden tudós érez: a kezdetektől egészen napjainkig keresel és nem találsz. Ez az érzés kínoz engem azóta, hogy ezemet tudom." A könyv tehát számára faustira emlékeztető érzést azúl, a "keresel és nem találsz" eikertelen perspektíváját. Saját filozofikus gondolataitól, gyötrődéseitől is menekülve keres új életcélit. Ez romantikus törekvést tükröz, az értelmes emberi élet lehetőségének keresését.

A nagyvilági társaság rafináltságával, a filozofiai útkeresés kilátástalanságával szemben jelenik meg az új szempont: az abszolút vegetatív létezés, a szellemi üresség távlata. Így magától értetődő a hőse korlátlan azonosulás ezzel a hamis kontemplációval: "A nagybácsi kora reggel úgy öt körül felkel, megiszja a teáját, és leül pasziánezot rakni egészen ebédig. Megebédel, lepihen, és újra pasziánezozik egészen éjfélig. Így tölti el az év 365 napját. Nem értem. Megkérdeztem az embereket, hogyan is élt a nagybátyám. Azt felelték: "Hát csak úgy!" Ez a válasz nekem rendkívül tetszik. Az ilyen életben van valami költői. Remélem, hamarosan követem a bácsika példáját. Igazán okos ember volt a megboldogult."

Megismerkedése a szomszédokkal különös elégedettséggel tölti el. Nem kell könyvekről beszélnie, megszerpít vitát folytatnia politikáról, társadalomról. Egyedüli témájuk a vadászat, melyet a hős nem szenvedhet, a gazdálkodás, melyhez nem ért, rokonok, akiknek még hírért se hallotta. "Ezek az urak mind annyira szivélyesek, vendégszeretőek, tisztaszívűek, hogy lelkeimből megszerettem őket. Az itteni élet az ember belső, igazi gyógyulásához vezet," - melynek "terápiáját" az elbeszélés hőse ekkor a szemittevésben véli felfedezni - "ölbetett kézzel ülni". A környezetében található hölgyek furcsa módon az állatokat asszociációják számára, s ezzel együtt megjelenik a romantikus irodalomra, úgy Hoffmann, mint Gogol prózájára jellemző ember-bábu azonosítás groteszk motívuma. Egyik szomszédjának lányáról, Kátyáról, így ír: "Ugy egy fél órát voltam vele, mégsem tudtam eldönteni, van-e ész is ebben a gyönyörű fejecskében. Nekem nagyon kívánatos lenne, ahogy itt mondják, szóra bírni ezt a babát. A következő látogatáskor mondandómat Ivan Fjodorovics Sponyka szavaival fogom kezdeni: "Nyáron nagyon sok légy van". Ehelyütt nem véletlen Odojevskijnek Gogolra történő utalása. A nagy kortárs író prózájában sok hasonló lélek- és személyiség nélküli "automatát", mozgó babut találhatunk.

A második levél hangvétele már gyökeresen különbözik az előtől. A megtaláltnak vélt életideál - "ölbetett kézzel ülni" - merőben hamisnak, erkölcstelennek bizonyul a hős számára. "Régen örültem, hogy nem volt velem könyv, de nem múlt el egy

hónap, és már a könyvek után búlakodtam. Minden azzal kezdődött, hogy halálosan elegendő lett a eszencéidaiából. Igazad volt. Hiábavalóak ironikus megjegyzéseim a tudósokról, és az avaim, felébreztve ostoba hídségukat, méginkább összezavarják őket. Én itt hamarosan ugyanazokat a szenvedélyeket találtam, melyek annyira megdöbbsentettek az úgynevezett művelt emberek között. Itt ugyanazt a nagyravágyást láttam, ugyanazt az irigységet, ugyanazt a kapzsiséget, ugyanazt a gonoszséget, ugyanazt a hízelgést, ugyanazt az aljasséget, csak azzal a különbséggel, hogy ezek a szenvedélyek itt erősebbek, nyíltabbak, alantaszabbak, és ugyanakkor minden sokkal kiszorultabb."

A banális, vegetatív környezethez való ragaszkodás eszeszimilálja az embert, állati lényvé degradálja. Az élet kicsinyiségei pedig felőrlik eszenélyiséget, jellemét. Ezt az életcélt Mihail Platonovics nem tudja elfogadni. Ujra keeserűen csalódnia kell. Megdöbbsent, mégis ironikus hangon így ír erről az életről: "Szörnyű közelebből megismerem barátaimat. Az önzés, hogy úgy mondjam, egész lényüket áthatja. Az üzletben csalnak, jogtalan pert nyernek meg, megvesztegethetők, - és mindezt nem titokban teszik, hanem egyenesen, nyíltan, mintha ez az okos ember dolga lenne. A talpnyalást, amiből hasznót lehet húzni, itt a jólnevelt ember köntölességének tartják, a haszonértő haragot és a bosszút pedig természetesenek. Az iszákosság, a kártyázás, a kicsapongás, ami a művelt embernek még az eszencébe sem jutna, itt ártatlan, megengedett kikapcsolódás. És közben boldogtalanok, panaszkodnak, átkozzák életüket. - Hogy

is lehetno másoként. Az erkölcsetelenség, az emberi méltóságunk az a teljes elfeledése nagyapától apára, apáról fiúra száll, és egészen megszokottakat fordít meg.

Megértetten, közölrül megfigyolvo ezeket az urakat, mi az oka annak, hogy az erkölcsetelenség ily szorosan kapcsolódik a tudatlansághoz, a tudatlanság pedig a boldogtalansághoz. A keresztényiség nem hiába hirdeti, hogy folytonok ol az o világi életet. Az ember minél inkább tárgyi eszközöglotoirol fordulja figyolását, minél magasabbra tartja a ház körüli teendöket, a ezébeesésöt, a többiek viszonyulását magához, a kiszoruló örömeöket, egyezövel az élet egészen banalizálódöt, annál inkább boldogtalan ... Ezek a banális dolgok életeljáróvá válnak, valamennyi ezárnyaló, elvont fogalom foledésöbe merül, a túrelmesőség, az erőnynek az a esésen, teljesen eltűnik."

Az előbbi idézetnek különöön két mondatot ezorotnön kiemelni.

Az emberek delegi eszközöglotoirol való elmorúlódöt, oldelegiosodásöt hangsúlyozvo Deoztejevezkij a deoztejevezkiji pedtika egyik alapvetö formulájöt előlogzi meg. A Szkaftinov által is említott "rivalitö"-holyzetro gondolunk, melyböl Deoztejevezkij egörflyuklakö paradexoliotájö és öök más hösök hiába keresik a kiutat.

A mások lényöös elem a keresztényiségnek a tárgyi eszközöglotok világából való kiszabadulöo egyik lehetöségöként

történi felvillantása, majd elvetése. A kereszténység említése Odojevezkij művének ebben a részében csupán annyiban lényeges, amennyiben a közvetlen dologi élet értékein való felülemelkedés egyik alternatíváját adja. Ez egyben motivikus előkészítése az elbeszélés további menetének. Így a cselekmény fejlődése nem a keresztény tanok gondolatvilága, hanem a későbbiekben megjelenő miszticizmus irányába halad. A hatodik levéltől kezdve a hős belső élményként ábrázolja a második levél végén, ill. a harmadik levél elején "nevetségesnek, unalmasnak, de érdekesnek" nevezett alchimista és kabalisztikus-misztikus könyvek csodás világába történő fokozatos elmélyülését. A misztikum juttatja a hőst a középponti élményként ábrázolt mitikus valóság fokozatos feltárásához, a tapasztalati világ minden értékét elhomályosító új nézőpont és dimenzió elfogadásához. Ez a mozzanat kétségtelenül Schelling erőteljes hatásáról tanúskodik.

Schelling filozófiájának történelemfelfogásában a mítosz különösen jelentős szerepet kap. Az aranykor, az abszolút harmóniát ember és természet között - vallja a nagy német gondolkodó - a tudat és a természet közötti disharmónia /korunk/ váltotta fel. Az újabb harmónia elérése, amely felé minden lélek törekszik, a mítosz világában érhető el. Ehhez az eszközt a poézia, a művészi alkotótevékenység adja, mely a megismerési folyamat végső eredménye és legmagasabb rendű formája.

Ez a schellingi gondolat, mely szerint tehát az eszté-

tikum a legmagasabb szintű harmónia hordozója és megvalósulása, a fiatal orosz filozófus költőkre, különösen Odojevezkij művészetére igen nagy hatást gyakorolt. Odojevezkij művében a mitikus szint általunk jelzett vonatkozások ugyanakkor a schellingi tanok egyik legnagyobb orosz népszerűsítőjének és tolmácsolójának, Kirejevezkijnek 1834-ben írt "Krityka i esztyetyika" c. cikkére emlékeztetnek.

Odojevezkij tárgyalt művében a második levél a földi, tapasztalati világban való csatlódást, majd az azt követő elutasítást, és a minden dologival élesen szembenálló új, transzcendentális valóság örömteli felfedezését hozza. "A butaság nem menekvés" - döbben rá.

Mihail Platonovics nagybátyja könyvtárába húzódik vissza a külvilágból, felfedezi, hogy a megboldogult misztikus volt. A lezárt szekrények alkimisták és kabalisták műveit rejtik, a kénytelen-kelletlen ezek olvasásával űti agyon az időt. A külvilág tolokódása, pl. a szomszéd Katyenka bácsikájának zaklatása, már csak kisebb ironikus felhangot vált ki belőle: "Mindaz, amit Katyenkáról hallok, azt mutatja, hogy ő kiváló ifjú hölgy, ahogy régen mondták, vagyis nagy hozomány vár rá. Mellesleg azt is hallottam, hogy sok jót tesz. Például szegény lányokat ad férjhez, pénzt ad nekik az esküvőre, és gyakran lecsendesíti apja haragját, aki igen lobbanékony ember. Környezetében mindenki angyelnak nevezi. Különbösen az ilyen lányok mindig nagy hajlandóságot mutatnak férjhez adni, ha nem is

magukat, hát másokat. Ki érti ezt?"

A harmadik levél a főhős kabalisztikus próbálkozásait tárja elénk. Az elementáris erőkkel, ezellemeikkel való kapcsolatteremtésnek a kabalisztikus irodalomban leírt módját követi. Fokozatosan azt tapasztalja, hogy megmagyarázhatatlan módon a nap ezelleme lényegébe költözik, és tekintete számára megnyílik az új világ. Megérti az elemi erők nyelvét, megismeri életüket, lényegük egyetül a kiválasztott lény, Szilfida ezellemeivel. Mihail Platonovics őt hívja.

A következő levélben a hős újra az élet ürességével, tárgyiaságával találja szembe magát. A jövő perspektívájaként egy érdekházaság lehetősége rajzolódik ki előtte. Ez a házasság racionális szempontból előnyös lenne mindkét fél számára. A tapasztalati szint valóságában élő Mihail Platonovicsnak nincs ellenére a nővelés, azaz nem lát elfogadhatóbb alternatívát maga előtt. Jövendő életét végiggondolva optimista lelkesedése keserű iróniának is beillik: "... a megezekott földes-
úri élet valóban nem sok örömet kezeget: minden dolog intézését a feleségre bizon, míg jómagam egész napon át azótlanul pipázgok. Hiez ez maga a paradiceon, nemde?"

Az ötödik levélben a leánykérdés leírásával folytatódik a kettős, ironikus hangvétel: "Feltétlenül gyere el hozzám, hagyj minden dolgot, lény tanúja az én úgynevezett boldogságomnak. Gyere el, mert ilyen véglegényt és menyasszonyt még

ügye láttál: Űlnek egymással szemben, egymás szemébe néznek, mindketten hallgatnak, és mindketten nagyon elégedettek."

Kátyával való felezínes és egyre nevetségesebb kapcsolata nem vonja el Mihail Platonovicsot titokzatos kísérleteitől. Igyekezik érintkezésbe lépni a szellemek birodalmával. Igyekezését csakhamar siker koronázza. Kabalisztikus tárgyában, egy üvegedényben tartott virágból tűnik fel egy csodálatos, kifejezhetetlen szépségű nő, Szilfida. Mihail Platonovics bámulata és lelkesedése nem ismer határt. Elhatározza, minden kapcsolatot megszakítja a külvilággal, e a csodás lénynek szenteli életét.

Ezen a ponton megszakad a levelek sora, e két rövid betét következik. Az egyik Kátya apjának elbeszélése, a másik pedig Mihail Platonovics barátjéé. Ez a két rész formailag és tartalmilag is jelentős szerepet kap. A hős eddigi szubjektív beszámolóit után a külvilág hangja szólal meg, mintegy az ellentétes szempontból világítva meg a cselekményt.

Kátya apja segítségért fordul Mihail Platonovics barátjához a számára teljesen érhetetlen állapot miatt, melyben szomézédját találta. Betegségre, zaklatott idegállapotra gyanakszik. A külsőségekben gondolkodó Gavriila Szofronovics és a mitikus szférába került Mihail Platonovics között már semmiféle kommunikáció nem lehetséges: "Kellemetlen, sőt szégyenletes volt számomra arra emlékeztetni őt, hogy elfelejtette

menyasszonyát. Még hogy bocsnatot kért volna! Tűtént valami általa felfedezett fontos dologról kezdett beszélni, amit be kell fejeznie még az esküvőig, s ami jelenleg minden figyelmét magára vonja. Azt hittem, egy üzemet akar alapítani, amiről előzőleg már beszélt. Azt gondoltam, esküvői ajándékkal akar meglepni, s gyakorlatban mutatva meg, tud ő valamilyen ésszerű dologgal is foglalkozni. Már csak azért is, mert én sokszor megfedtem őt gyakorlatiatlanságáért."

A következő betételbevezetés a külvilág másik nézőpontját veti fel.

A doktor részletesen analizáló diagnosztikus örületet állapít meg. Az eseményben, ami Mihail Platonovicsal történt, semmi rendkívülit nem talál. Az anamnézis gyakorlatias elemzésében nem lehet szerepe semmilyen irracionálisnak, semmi olyan-
nak, ami túllépne a természettudomány merev körén.

Ezután az író visszatér a szubjektív leírásokhoz, közre-
adva Mihail Platonovics naplójának részleteit:

"- Ki vagy ?

- Nincs nevem, nekem az nem kell.

- Honnan jöttél ?

- A tiéd vagyok. Ez minden, amit tudok. Hozzá tartozom, és senki máséhoz ... De miért vagy itt? Mennyire fullasztó és hideg itt minden! Nálunk a nap ragyog, virágok nyílnak, és

bódító illatot lehelnek ... Kövessé, kövessé! Mily nehéz a ruhád! - Dobd le, dobd le magadról ... Lakodban minden halott ... Minden élőt hideg burok fed: tépd le, tépd le!"

A ceodálatos, mitikus világ királynőjének hangja szól a hőshöz. Szilfida egy új világ kaput tárja fel előtte. A földi lét, a földi értékek mulandóságát, ezütkességét állítja szembe eszjét szférája örök harmóniájával, békéjével. A földi hidegséggel, homállyal szemben villantja fel világának melegségét, ragyogását: "... Hát ez a ti tudásotok? ... Ez a ti művészetetek? ... Ti elválasztjátok az időt az időtől, a teret a tértől, vágyat a reménytől, gondolatot a megvalósulástól, és nem unjátok haláloosan magatokat?"

Szilfida az "örök város", Róma virágzását és hanyatlását pergeti le Mihail Platonovics ezeme előtt, s a lassú enyészetet martalékvá váló életet rajzolja meg. Szilfida, s vele a hőse a valóságtól egyre távolodnak, az álmvilágba emelkednek, a földi és a nem földi ellentétét erősítve. A földi küzdelmek, ezenvedélyek és bűnök körét elhagyva az örök fény és virág-illat tiszta szférájába érnek: "A magas trónon az emberi gondolat ezékel, s az egész világból arany láncok fonódnak köréje. A természet szellemei porba hullanak előtte, - keleten felkel az élet fénye, - nyugaton, az esti alkony fényében, felébrednek az álmok, és hol egyetlen harmonikus formába olvadnak össze, hol magasan szálló fellegekké szóródnak szét."

Majd elhagyják a földet, s a transzcendentális, mitikus magaalatról tekintenek vissza. "Nézd! - Ott a határtalan mélységben vergődik a ti kis porzemetek. - Ott az ember átka él, az anya zokogása, a szegénység szava, a gonosz nevetése, a költő ezenvedése, - Itt minden édes harmóniába olvad. Itt a ti kis porzemetek már nem ezenvedő világ, hanem harmonikus eszköz, melynek hangjai elringatják csendesen a zefír hullámait. Búcsúzz a poetikus földi világtól!"

Szilfida világa a földi költőt is meghaladja. Itt már nincs küzdelem, minden harmonikus eggyé olvad össze. A költői lélek számára ez az igazi valóság, az igazi tér, ahová mindig vonzotta vágyódó szíve: "Itt a költő élete - istenség! Itt a költészet - igazság! Itt minden kimondatik, amit költő még sosem mondott ki, itt földi küzdelme a gyönyörök végtelen láncává változik ... De tovább, tovább! - Van másik, magasabb világ is. Ott maga a gondolat olvad össze a kívánsággal. - Kövess, kövess!..."

A napló nem olvasható tovább, csak összefüggésetelen szavak, mondattöredékek maradtak.

A jó barát elbeszélésével újra a földi valóságban találjuk magunkat. Környezete örültnek hiszi Mihail Platonovicsot, és mindent megtesz gyógyításáért. Igyekezetük sikerrel jár, visszatérítik földi körükbe, életvitelük és gondolatviláguk rendszerébe. Feleségül veszi Kátyát, élete visszakerül a nor-

mális kerékvágásba. Barátjával folytatott dialógusa fényt derít a lelkében háborgó keserűsége:

"- Testvér, nem vagy boldog?"

- Boldog! - ismételte gúnyos mosollyal. Gondolatban megdicséred magad: milyen megfontolt ember vagyok! Kigyógyítottam ezt az örültet, megnöcsítettem, és ő most, az én jóeségomból, boldog, boldog! Ezedbe jut a nagynénik, a nagybácsik és úgynevezett megfontolt ember dicsérete, - és dagad a melled a büszkeségtől ... Elégedj meg ezekkel a dicséretekkel, de az enyémet ne várd!

Igen! Kátya szeret engem. Megvan a vagyonunk, jövedelmünk szépen gyarapodik, - egyezőval, te boldogságot adsz. De nem az enyémet! ... Örülök, hogy engem, ahogy te mondod, meggyógyítottál. Vagyis ezéttörted az érzéseimet, valamilyen áthatolhatatlan tetővel fedted be, más világ számára hozzáférhetlenné titted őket. Most ... kétségbeesetten emlékezem arra az időre, amikor a té véleményed szerint örült voltam, amikor egy láthatatlan világból leröpült hozzám a tündöklő lény, amikor feltárta előttem a titkokat, melyeket ma már kifejezni sem tudok, mégis érthetőek voltak számomra ... Hol van ez a boldogság? - Hozd vissza nekem!"

Odojevszkij elbeszélésében a mitikus valóság /mint az örület valósága/ és a tapasztalati lét szörkesége éles, feloldhatatlan ellentétet képeznek. A földi lét banalitását hangsu-

lyozva a transzcendentálist abszolút értékként fogadja el. Ezzel egészen sajátos szempontot képvisel magában a romantikus művészi szemléletben is. Gondoljunk csak Baratinezkij Koraszülöttjének vagy éppen Lermontov Démonjának transzcendentális kitelezítottságban vergődő magányára. Odojevezkijnél tehát egyrészt megfigyelhető a romantikus művészi alapállás: a költő ill. minden gondolkodó ember kibékíthetetlen szembenállása környezetéé viszszahúzó kieszerezőségével, e az ebből való kitörés logikusan csupán a nem-földi, tehát a transzcendens irányába történhet. A földi élet azürkeességének felismerése azonban nem mindenkinek, csupán a művészeknek, gondolkodóknak adatott meg. Ez a prófétai kiválasztottság emeli a költőt a többiek fölé, e választja is el őt tőlük. Ez a kettőesség: a művész titanikus kitörése környezetéé banalitásából ill. a környezetéből kivált művész kínzó magánya, ez adja a romantikus irodalom egyik alapvető konfliktushelyzetét.

Márézt érdemes megvizsgálunk a novella befejező részét, mivel ebben Odojevezkij írói gondolkodásának másik lényeges elemére bukkanunk. Konkrétan Mihail Platonovics meggyógyítására, álomvilágából való visszahozására utalunk. Az irracionális-misztikus szférából a földi-tapasztalati szintre történő visszaterés ugyanis az írói mondandó döntő mozzanataként értékeljük. Amennyiben a hőe Szilfida mese világában maradna, az elbeszélés egész menete a fantasztikumba futna át, e nem jelentene többet egy szines mesevilág leírásánál. A normális életbe való visszazökkenése azonban éppen a konkrét

valósággal való kapcsolatát helyezi újra előtérbe. A meglelt
majd ismét elvesztett csodás világ csak méginkább kiemeli a
reális, földi valóság hétköznapiágát, e a benne rekedt ember
boldogtalan kiúttalanságát.